

Nərmin Cahangirova⁵¹
LAO ŞININ HƏYAT VƏ YARADICILIĞI

“4 may hərəkəti olmasaydı ömrümün sonuna kimi bir məktəbdə müdir kimi işləyər, ədəbiyyatdan uzaq qalardım. 4 may hərəkəti mənə yeni bir ruhla ədəbiyyatı qazandırdı” deyən Lao Şı inqilabın onun həyəindəki rolunu yüksək dəyərləndirirdi. Saysız-hesabsız hekayələri, şeirləri, roman və esseləri, 9000 heroqlifdən istifadə edərək yazdığı əsərləri ilə Lao Şı XX əsr Çin ədəbiyyatının nəhəng yazarlarından biri sayıla bilər.

Lao Şı təxəllüsü, mancur əsilli yazıçı 1899-cu ilin 3 fevralında çoxuşaqlı ailənin ən kiçiyi olaraq doğulmuşdu. Fevralın əvvəli Çinin milli Bahar bayramı kimi qeyd edildiyi üçün uşağın adı da baharın başlanğıcı- lichun sözü ilə əlaqələndirib ona Qing Chun adı verməyi daha doğru hesab etdilər. Atası sadə bir mancur əsgəri idi və ailəsi də onunla birlikdə Pekinin şimal-qərb hissəsində yaşayırdı və Lao Şının uşaqlığı bu şəhərdə keçmişdir. Lao Şıya qədərki dövrdə ailənin maddi vəziyyəti daha yaxşı idi, bacılarının həyat yoldaşları dövlət məmuru və restoran sahibi idilər. Ailədə hər kəs savadsız olsa da, Lao xatirələrində evlərində qədimi kitabların olduğunu qeyd etmişdi.

2 yaş olmamış atası səkkiz əyalətin birləşmiş ordusunun Pekini zəbt etmə ərəfəsindəki gərgin döyüşlərdə ölür, yanmış bədəni başqa bir əsgərin qohumu tərəfindən tərk edilmiş bir ərazidə tapılaraq ailəyə xəbər verilir. Beləliklə, ailənin çətin günləri başlayır, onların yaşadığı ərazi yapon hərbiçiləri tərəfindən tutulur, dağıntılar və ölümlər başlayır. Lao Şı bu haqda yazırdı: “Pekinin birləşmiş ordu tərəfindən zəbt edilməsindən sonra neçə insanın ölməsi və nə qədər sərvətin talan edilməsini saymaq mümkün olmadı. Bu elə bir hesabdır ki, heç vaxt ödənilə bilməz”.

Yapon əsgərləri bir neşə dəfə evlərinə gəlib dəyərli və ya dəyərsiz hər şeyi toplayır, olmanın işğincilər yaşadırırlar. Düşmənlərin qəddarlığı və qorxunluğu haqda anasından hekayələr dinləyən Lao Şı böyüdükcə bu hadisələr dünya görüşündə dərin izlər buraxır, düşməne, əsarətçilərə nifrət, milli təhqiri yumaq istəyi ilə xarakterini formalaşdırır. Lao Şı yaradıcılığının ilk illərində dəfələrlə 1900-cu illərə qayıdır, yazdığı hər bir mətnə o dövrdə yaşananlardan bəhs edirdi.

Bu qorxunc hadisələrdən sonra ailənin maddi vəziyyəti lap pisləşir, 3 kiçik uşağı ilə yaşamağa alışan anası qısa müddət ərzində həyat yoldaşının ölümü ilə bağlı yardım alsa da bir müddət sonra pul kəsilir. Anası məktəbdə xadimə işləyir, paltar yumaqla məşğul olur, lakin qazancı yalnız həyatda qalmaq üçün zəruri əzaqları almağa çatır. Lakin çətinliklər içində keçən həyat onu möhkəmləndirir, fiziki və mənəvi cəhətdən olduqca dözümlü insana çevirir.

Lao Şı anasının onun həyatındakı roluna olduqca yüksək qiymət verir “Həyatımda ən azı 20 müəllim olub, onların bəzisi mənə təsir edib, bəzisi yox. Lakin mənim əsl müəllimim, mənim xarakterimi formalaşdıran anam olub. O, savadlı deyildi, lakin həyatı mənə öyrətdi”(4;31). Yazıçı anasının zəhmətkeşliyi, qonaqpərvərliyi, nəzakətliyi, zahiri ədəb-ərkan sevgisi, səmimiyyəti, qənaətcilliyi, fədakarlığı, məsuliyyəti və mərdliyindən yazır, təmizlik, nizam-intizam, və gül-çiçək sevgisini xüsusi qeyd edir.

Anası öz ovladlarını nə qədər sevsə və onlar üçün hər şeyə hazır olsa da kiçik Laonu məktəbə göndərmir. Bir tərəfdən çox zəif olduğu üçün məktəbdə incidiləcəyindən qorxması, digər tərəfdən maddi çətinliklər səbəbindən Laonu bir müddət məktəbdən uzaq saxlayır, tək bir gün keçmiş ailə dostları buddist keşiş Lu Şoumian onları ziyarətə gəlir, uşağın məktəbə göndərilmədiyini görərək onun xərclərini üzərinə götürür və xüsusi ibtidai məktəbə göndərir. Müxtəlif məktəblər dəyişən Lao Şı təhsil həyatı boyunca gələcəkdə də davam etdirəcəyi dostluqlar qurur, onun bədii dünyagörüşünü formalaşdıran insanlarla tanış olur. Hələ ilk məktəb illərindən ona klassik ədəbiyyat öyrədilir, konfutsiçi düşüncələr tələq edilir. Məktəbi bitirdikdən sonra Pekin Pedaqoji Texnikumuna daxil olur, təhsil pulsuz olduğu üçün rahatlıqla burada oxuya bilir və bundan sonra ingilis dilini öyrənmək üçün getdiyi kursları saymasaq bir daha ali təhsil almır.

1918-ci ildə texnikumu bitirdikdən sonra Pekin Ədəbiyyat Bürosu tərəfindən orta məktəbə təyinatı verilir. Bu illərdə o bir çox işlərdə çalışır, Pekin uşaq kitabxanasında işləyir, orta məktəbdə çin dili öyrədir, musiqi dərsləri deyir. Pekin Təhsil Bürosunda hətta katib kimi fəaliyyət göstərir.

1919-cu il mayın 4-də başlayan anti-imperialist və antifeodal hərəkəti Lao Şının dünyagörüşünə böyük təsir göstərir. Baxmayaraq ki, Lao Şı məktəbin direktoru kimi tələbə nümayişlərində iştirak etmir və jurnallarda yandırılma ilə bağlı məqalələr dərc etdirmirdi, lakin cəmiyyətin və mədəniyyətin yeniləşməsi problemləri fonunda yeni ideyaları fəal şəkildə mənimsəyir, daim yeni nəşr olunan kitab və jurnallar alırdı.

1919-cu il inqilabından bəhs edən essəsində yazırdı: “Mənim düşüncələrim dəyişdi. “4 May Hərəkəti” anti-feodal hərəkəti idi və doğru hesab etdiyim şeylərin yanlış olduğunu gördüm... “4 May”ın gəlişi ilə Konfutsinin mövqeyi xeyli sarsıldı. Konfutsi inkar edilə bildiyi üçün inkar edilə bilməyən bir şey qalıbmı? Axı o, ilk mükəmməl və müdrik müəllim idi! Bir anda iki min illik ənənələri dəyişdi ... Mən üzə olduğum kimi olsam da, amma ruhum dəyişib, o qədər dəyişib ki, Konfutsidən şübhələnməyə cəsarət edirəm!” (4; 37)

Beləliklə, 4 may hərəkəti əksər ziyalılar kimi Lao Şının düşüncələrinə də təsirsiz qalmadı və artıq onun daxilində ənənə və müasirlik meyilləri mübarizəyə başladı. Düzdür, Lao Şının qəlbində hansı tərəfin qalib gəldiyi yalnız uzun müddət sonra yazılan əsərlərdə özünü göstərməyə başladı, lakin Lao Şı haqqında onu deyə bilərik ki, uşaqlıqdan cəmiyyətlə toqquşmalar yaşayan yazıçı sanki 4 may hərəkəti ilə bu problemlərin kökünü, haradan qaynaqlandığını dərk etdi və özünün də qeyd etdiyi kimi kiminlə mübarizə aparmalı olduğunu anladı.

⁵¹ AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu. nermincahangirova83@gmail.com

1919-cu il inqilabı Çinin həm siyasi həm də ədəbi-mədəni həyatında böyük dəyişikliklərə yol açdı. “Bu dövr Çin tarixinə ən yeni mərhələ kimi daxil olmuşdur. “4 may” hərəkatı Çin inqilabının köhnə demokratik mərhələdən yeni demokratik mərhələyə keçidini göstərdi. O, Çində marksizm-leninizmin yayılmasına və bu təlimin ölkənin inqilabi praktikası ilə birləşməsinə səbəb oldu. Hərəkat Çin Kommunist partiyasının təşəkkül tapması üçün ideoloji və kadr bazası yaratdı. Bu hərəkatın əsas hərəkatverici qüvvəsi Pekin tələbələri, professorları və ümumilikdə bütün intelleqsiya idi” (2; 62).

4 May inqilabı Lao Şinin bədii zövqünün formalaşmasında, ədəbiyyatçı kimi püxtələşməsində əsas rol oynadı. İnqilabi hərəkat ona nəinki yeni ədəbi dil - bayxua verdi, həm də onun üçün yeni mövzular və süjetlər yaratdı. Özünün dediyi kimi, bunsuz o, heç vaxt “istedadlı gənclər, naringi ördəkləri və kəpənəklər haqqında”kı ənənəvi mövzulardan kənara çıxmazdı. 4 May Hərəkatı Lao Şini yeni ideyalar axınına cəlb etdi - “antifeodalizm mənə insan ləyaqəti hissi verdi ki, insan ritualın qulu olmamalıdır; antiimperializm mənə çinlilərin ləyaqətini, çinlilərin əcnəbilərin köləsi olmamasını hiss etdirdi. Bu iki məqam bütün yaradıcılığımın əsas ideyası və prinsipinə çevrildi... Onlar ona gətirib çıxardı ki, mənartıq yazmaya bilməzdim, feodal cəmiyyətinin və imperializmin mənə gətirdiyi bütün dərdləri çölə atmaya bilməzdim! Məhz bu mənim ilhamım, sənətə bağlılığımın səbəbi idi” (4; 37).

Beləliklə, Lao Şi yaradıcılığa başlayır, ilk hekayə və şeirlərini yazır. Yeni çıxan jurnallarda nəşr olunsada gənc yazıçı onları ciddi əsərlər olaraq görmədiyindən sonrakı kitablarına daxil etmir.

Şi Yu imzasını qoyduğu ilk hekayəsini də bu ərəfələrdə 1923-cü ildə üç aydan bir çıxan Nankai jurnalında çap etdirir. atasını öldürən əcnəbilərə nifrət edən bir oğlanın hekayəsindən bəhs edən “Xiao Liner” adlı hekayəsini nəşr etdirir. Milli utancın qisasını almaq üçün Xiao Liner və dostları vətənpərvərliklərini mənfi istiqamətə yönəldir - Qərb missionerləri ailəsindən olan uşağı döyürlər və ertəsi gün məktəbdən qovulurlar. Bədii-ideoloji baxımdan bu hekayə “Onun məğlubiyəti” povesti ilə müqayisədə irəliyə doğru mühüm addım hesab edilə bilər. Hekayədə avtobiografik motivlər nəzərə çarpır - anaya olan sevgi, atanın ölümü, məktəbdə çalışqanlıqı və mətndə işlənən adların mancur adları ilə bənzərliyi.

Lao Şenin bədii yaradıcılığının ilk illərində yazdığı "Aypara" hekayəsi ən maraqlı əsərlərdən biridir. Hekayədə o dövrdə çox az bəhs edilən bir mövzuya, qadının cəmiyyətdəki yerinə toxunulur. Əsər xüsusilə tək yaşamaq məcburiyyətində qalan, həyatın və ətraf mühitin zülmünə məruz qalan qadınların həyatından bəhs edir. Hekayəni bu həyatı yaşayan və çətinlikləri iliklərinə qədər hiss edən balaca bir qız danışır. Hekayədə aypara ağrı simvolu kimi verilmişdir. Qəhrəman bütün dərdlərini onunla bölüşür. Anası ilə yaşayan 7 yaşlı qızın danışdığı hekayə atasının ölümü ilə dağılan bir ailənin, yəni tək və müdafiəsiz qalan çinli ana və qızının faciəsindən bəhs edir.

“Anam bütün günü başqa evlərdə paltar yuyurdu. Anama kömək etmək istəsəm də, bacarmadım. İşimi bitirənə qədər yatmamış, sadəcə anamı gözləyirdim. Hilal doğulanda da giley-gülə yuyardı. O ətirli corablar inək dərisinə bənzəyirdi. Tacirlərdən də gəlirdi. Anam bu inək dərilərini yuyandan sonra yeyə bilmədi. Böyük göl şabalıd güümüşi kimi parıldayandan sonra, yarasalar ay işığında irəli-geri üzdükdən sonra onlar qaranlıq küncələrində idilər. Anama yazığım gəldikcə, hilalı daha çox sevdim, çünki ona baxanda ürəyim hüzzurla doldu”(1;181).

Lao Şi, qadının həyatdakı çətinliklərini emosiyasız, sadə və eyni zamanda təsirli şəkildə göstərir. Məğlub olmaq onun günahı deyildi. Cəmiyyətin qadının həyatını necə təyin etdiyini, onu qnadağı həyat tərzinə itələdiyini, bu həyata necə məcbur etdiyini göstərən gözəl bir hekayədir. Qadınlar üçün nə iş, nə də başqa yol var idi. Mətndə görünür ki, yalnız aypara onun müttəfiqi və təsəllisi idi, amma təəssüf ki, o susqun və sakit idi.

Lao Şi ilk əsərlərini jurnal redaktoru dostlarının xahişi ilə yazıb və ədəbi yola ciddi qədəm qoymaq niyyətində olmayıb, o səbəbdən o yenidən təhsil həyatına geri dönür və Pekin Təhsil Cəmiyyətində müəllim olaraq fəaliyyətinə davam edir.

1924-cü ilin iyulunda Bao Guanglin və R.K.Evansın tövsiyəsi ilə Lao She London Universitetinin Şərq İnstitutunda işləmək üçün beş illik müqavilə imzalayır. Görünür, Lao Şenin xaricə getməsinin əsas motivi onun ölkəsinə və xalqına fayda verə biləcək təcrübə və bilikləri Qərbdə mənimsəmək istəyi olub. Londonda qaldığı beş il müddətində Qərb ədəbiyyatı və tarixi ilə bağlı çoxlu əsərlər oxuyur, xüsusən, orta əsrlər ədəbiyyatından Dantenin “İlahi komediya”sını yüksək dəyərləndirir, hətta onun bütün nəşrlərindən nümunələr toplayır. Esselərində və ədəbi məqalələrində bu əsərdən dəfələrlə bəhs edir.

Bu müddət ərzində ingilis və fransız romanlarını da çox oxuyur, Çarlz Dikkensin yaradıcılığına böyük maraq göstərir, Q.Flober, G.Mopassan kimi müəllifləri maraqla mütaliə edir. Bu əsərlərlə ədəbiyyatın təkəcə əyləncə vasitəsi olmadığını, insanların dünyagörüşünün formalaşmasına təsir etdiyini anlayır, ən əsası isə yaradıcılıq yolunu müəyyənləşdirməsinə, forma və məzmun axtarışlarına da kömək edir.

Lao Şi yazıçı kimi tanınmazdan əvvəl Çin dili müəllimi kimi böyük uğurlara imza atmış, iki çinli dostu ilə birlikdə dünyanın ilk nümunələrindən biri sayılan Çincə öyrənmək dəstini Lingafon Dil Mərkəzi üçün hazırlayır. Dərs kitablarındakı Çincə heroqliflərini də özü hazırlayır. Bu dəst 1950-ci illərə qədər Çin dili öyrənmək istəyən qərblilərin ən yaxşı vəsaiti sayılırdı.

5 illik London həyatından sonra 1929-cu ildə fəaliyyətini sonlandırır və universitetə müraciət edərək geri qayıtmaq istədiyini bildirir. Lao Şi yaradıcılığının tədqiqatçılarından olan A.A.Rodinov onun geri qayıtmaq istəməsinə bir neçə səbəblə əlaqələndirir “Bu qərarın səbəbi, birincisi, vətənə xidmət etmək üçün artan vətənpərvərlik həvəsi, ikincisi, İngiltərəyə nə üçün gəldiyini artıq dərk etməsi, üçüncüsü, həsrət, qocalmış anaya olan övladlıq borcu və qohumlarının təkidlə geri qayıtmaqğını istəməsi, dördüncü, İngiltərədəki ağır maddi və psixoloji həyat şəraiti idi”(4;54). İngiltərəni tərk edərək bir neçə ay Avropa ölkəsinə səyahət edir, Almaniya, Fransa və İtaliyada olur. Daha sonra Sinqapura gəlir və müəllim kimi fəaliyyətinə davam edir. Boş vaxtlarında isə “Xiao Ponun ad günü” adlı nağıl yazmaqda məşğul olur. Əsərini bitirib Pekinə qayıdır və Jinanın Çilyu

Universitetinin Ədəbiyyat kollecinə professor təyin olunur və Şandongda Çin Tədqiqat İnstitutunun Ədəbiyyat bölməsinin idarəedicisi vəzifəsinə keçir.

Lao Şenin 1930-cu ildə gördüyü Çin və Pekin xaricdə olduğu təxminən altı il ərzində bir qədər dəyişmişdi. Xüsusən də, 1925-27-ci illər inqilabının məğlubiyyəti və irticanın üstünlüyü cəmiyyətin demokratik təbəqələri arasında kifayət qədər bədbinlik yaratmışdı.

1931-ci ildə dostları vasitəsilə tanış olduğu Hu Jieçinq ilə ailə həyatı qurur və həmin il Yaponların Şanxayı işğal etdikləri 18 sentabr hadisələri ilə əlaqədar alleqorik romanı olan "Şəhərin pişikləri" əsərini yazır. Yazıçı əsərdə köhnə düşüncənin çürüklüyünə və Çin xalqının zəifliyinə toxunur. "Hər bir oxucu Pişiklər ölkəsinin 1930-cu illərdəki Çin olduğunu yaxşı dərk edir, çünki roman 1931-1932-ci illərdə yapon ordusunun uğurlarının birbaşa təssüratı ilə yazılmışdır və bu, yazıçının düşüncələrindəki sərtlik və emosionallığı müəyyən etmişdir. Müəllifin heç vaxt Çinin pisliklərinə qarşı iftiraları bu qədər ölümcül və konkret olmamışdı"(4; 92).

Lao She müəllim kimi xidmət etdiyi hər zaman Çin xalqının tərəfində idi, onların problemlərini izah etməyə və ifadə etməyə çalışırdı. "Rikşaçı" və "İndi dumandır" romanları istər vətəni Çində, istərsə də digər ölkələrdə kifayət qədər şöhrət qazandı.

Onun 1945-ci ildə bir milyon çin heroqlifi ilə yazdığı "Bir dam altında dörd nəsil" romanını Pekinin işğalı əsasında yazıb. "Bu əsərin qısaldılmış variantı ABŞ-da "Sarı Fırtına" adı ilə nəşr olundu. Əsərin ilk iki hissəsini bitirdikdən sonra o, bir çox bölgələri, xüsusən də Vanxian, Çendu, Qingchengshan, Guanxian, Kunmingi gəzmiş və çıxışları ilə xalqı Yapon müqavimətinə qarşı maarifləndirməyə çalışmışdır. Hara gedirdisə, Ədəbi Cəmiyyətin işlərini yoxlayırdı. Yapon müharibəsinin qələbəsi ilə lao o, "Külək yağışı hər tərəfdə" adlı uzun əssesində səkkiz illik müqavimət zamanı yaşadıklarını nəql etmişdi" (1; 172)

Lao Şinin ən mühüm əsərlərindən biri olan "Rikşaçı" Pekinin yoxsul məhəllələrində baş verənlərdən və orada həyat mübarizəsi aparan insanlardan bəhs edir. Bu roman böyük bir şəhərə getməyə və arabaçı olmağa qərar verən günahsız və vicdanlı bir adam olan yazıq Xiangzinin həyatından bəhs edir. 1920-ci illərdə rikşa ilə çörəkpulu qazanmaq, sağ qalmaq və arzularını gerçəyə çevirmək istəyən bir insanın dərdləri sadə dillə izah edilir. Xiangzinin ən böyük arzusu, rahat həyat sürmək məqsədilə yalnız özü üçün işləyə biləcəyi yeni araba almaq idi. O, bu rikşanı almaq üçün gecə-gündüz çalışır və pul yığır. Xiangzi məqsədyönlü, əxlaqlı bir gəncdir, eyni zamanda çalışqan, yaxşı və xeyirxah bir insandır.

"Rikşaçı" romanının qəhrəmanının dünyası ilk baxışdan göründüyündən daha mürəkkəbdir. Daxili ziddiyyətlərdən əzilən Xiangzi ısrarla çətinliklərdən çıxış yolu axtarır və tədricən yetkinləşir. Nəticədə sahibinə, ustalarına və özünə münasibəti dəyişir.

Müxtəlif ictimai işlərdə çalışan yazıçı yüksək vəzifələr icra etsə də yazmaqdan, ədəbiyyatdan heç zaman yorulmadı, yazdığı onlarla dram əsəri- Bahar coşqusu, Payız, teatr səhnələrində oynandı. Lakin Mədəni inqilab dövründə tənqidlərə, təhqirlərə məruz qaldı, hətta döyüldü, şəxsiyyəti alçadıldı. Bu təhqirlərə dözməyən yazıçı intihar edərək hər kəsə nə qədər uca olduğunu göstərməyə çalışdı.

Lao Şinin çoxsaylı hekayə, roman və pyeslərində çoxmilyonlu ölkədə köhnənin məhvi və yeni həyat tərzinin yaranmasının tarixi dövrü təqdim olunur.

Gördüyümüz kimi, Lao Şinin bir yazıçı şəxsiyyətinin formalaşması son dərəcə ziddiyyətli, gərgin bir dövrdə baş verib və bu, təbii ki, onun daxili dünyasında da öz izini qoyub. Lao Şi bu illər ərzində bir çox şəxsi sarsıntılar yaşamış, atasının ölümü, mancurların təhqir edilməsi, dövlət qulluğundan məhrum edilmələri, evlilik üstündə anası ilə münaqişə, sevimli qızının rahiyyəyə çevrilməsi və bir çox müxtəlif xarakterli məsələlər onu dərinlən yaralamışdı. Bu dövrdə Lao Şinin mühüm dünyagörüşə sahib olduğu, ziddiyyətlər içində qaldığı fikirlər- köhnə və yeni arasında dəyər bölgüsü, yüksək vətənpərvərlik hissi, müstəqillik istəyi, yüksək mənəvi bütövlüyü, xalq üçün qurban verməyə hazır olmaq, ruh və mənəvi problemlərə diqqəti artırmaq, dünyaya tənqidi və eyni zamanda mərhəmətli baxış, əslində, onu püxtələşdirdi.

Ədəbiyyat

1. Atife Hellen Sözmən Modern Çin edebiyatının öyküsü, 2019, -256 s.
2. Həbibzadə Elcan Salam, Çin. Bakı: Azər məşr, 2007.-180s.
3. Лао Шэ Избранное
http://sd-inform.org/upload/books/Literatura/She/She_Izbrannoe.pdf
4. Родионов А. А. Лао Шэ и проблема национального характера в китайской литературе 20-го века. — СПб.: Роза мира, 2006. — 263 с

LAO SHE'S LIFE AND CREATIVITY SUMMARY

Lao She is one of the most well-known and published authors in China as well as in the world. The Manchurian writer faced various events throughout his life, and political, economic and family problems played an important role in shaping his character. The author, who changed his outlook on life with the May 4 movement, moved away from the language of classical Chinese literature, changed the language of writing and began to write in everyday speech - "baihua". The change in Lao She's worldview also enriched and improved the theme and plot of his works. Turning away from traditional images, Lao She aimed to create a stronger-willed, stronger-looking Chinese who did not want to be a slave.

Although he lived and worked in many European countries and the United States, he always preferred to return to China, the land of conflicting events. Lao She, who shaped literary taste with examples from Western classical literature and history, brought new form and content to Chinese literature. Unlike the traditional novels, "Cats of the City", "Camel Xiangzi" ("Rickshaw"), "Four Generations under One Roof", and "Divorce", which deal with the decay of old ideas, have been published in many countries. In his socio-psychological and sometimes satirical works, he spoke about the collapse of the old society, the hard life and weakness of the Chinese people, and stressed the importance of renewal. In his works, Lao Tzu tried to create a modern image of China and instill it in society. The article pays special attention to these details, the main line of the author's works is analyzed in detail.

Keywords: *modernity, Chinese literature, Lao She, change*

ЖИЗНЬ И ТВОРЧЕСТВО ЛАО ШЭ

РЕЗЮМЕ

Одним из важнейших писателей китайской литературы этого периода был Лао Шэ, который обогатил китайскую литературу новшествами. Лао Шэ, - один из самых известных и публикуемых авторов как в Китае, так и в мире. На протяжении своей жизни маньчжурский писатель сталкивался с различными событиями, и политические, экономические и семейные проблемы сыграли важную роль в формировании его характера. Автор, изменивший свой взгляд на жизнь движением 4 мая, отошел от языка классической китайской литературы, изменил язык письма и начал писать в повседневной речи - «байхуа». Изменение мировоззрения Лао-цзы также обогатило и улучшило тематику и сюжет его произведений. Отказавшись от традиционных образов, Лао Шэ, стремился создать более волевого и сильного китайца, не желающего быть рабом.

Хотя он жил и работал во многих европейских странах и США, он всегда предпочитал возвращаться на свою родину, Китай, где были конфликты. Лао Шэ, который сформировал литературный вкус на примерах из западной классической литературы и истории, привнес новую форму и содержание в китайскую литературу. В отличие от традиционных романов «Кошки города», «Верблюд Сянцзы», «Четыре поколения под одной крышей» и «Развод», в которых говорится о разложении старых идей, были опубликованы во многих странах. В своих социально-психологических, а иногда и сатирических произведениях он говорил о крахе старого общества, тяжелой жизни и слабости китайского народа и подчеркивал важность обновления. Этим деталям в статье уделяется особое внимание, подробно анализируется основная линия авторских работ. В статье также приводится анализ произведений, принесших лао-ши мировую известность и переведенных на многие языки, и подробно разъясняется позиция автора в китайской литературе.

Ключевые слова: современность, китайская литература, лаосе, перемены.

РЭҮСІ 6 dos. L.Əhmədova